

Gekocht: een stukje Dommeldal

Bezorgd over de toekomst van een stuk natuur? Koop het, ook al is er geen geld. Sylvia van Gulik en Toine Cooijmans uit Boxtel namen de gok. Het geld voor de Dommelbind 'stroomt nu binnen'.

TEKST **Monica Wesseling**

Het is een druilerige, winderige winterochtend als Toine Cooijmans en Sylvia van Gulik 'hun' Dommelbind laten zien. Bomen, sloot en weide zijn nog in winterrust, maar herbergen mooie beloften. De lage, hobbelige gedeelten zijn oude natte hooilandjes vol bloemen van weleer. Op de dijk langs de Dommel staan verweerde populieren en verderop houden kikkers zich verborgen in de bodem van een poel.

Officieel ligt het terrein niet binnen de ecologische hoofdstructuur, het Nationaal Natuur Netwerk. "Maar volgens ons is het behoorlijk waardevol, en het maakt deel uit van het Dommeldal. Zie je de verkaveling? Die is nog authentiek. Je kunt het je nu misschien moeilijk voorstellen, maar in de zomer staan de sloten vol holpijp en waterviolier; beide zijn kenmerkend voor schoon kwelwater. Voor Brabant is dat behoorlijk uniek."

Het enthousiasme spat er vanaf bij Cooijmans. Met grote stappen banjert hij door het zompige veld, op de voet gevolgd door de kleinere Van Gulik. Zij is al even opgetogen en beslist: "Natuurwaarden genoeg. Verleden jaar zat hier dagen achtereen een ijsvogel. Er groeit lange ereprijs; landelijk zeldzaam maar wel echt zo'n plant van onze Dommel."

Het tweetal oogt ontspannen maar heeft een zenuwslopende periode achter zich, met – zo moesten ze elkaar bekennen – de nodige slapeloze nachten.

Het begon allemaal op 9 maart 2013 toen Van Gulik bij toeval een advertentie zag waarin een perceel Boxtelse grond te koop werd aangeboden. 'Bestemming agrarische doeleinden met landschappelijke, natuurwetenschappelijke waarden en natuurdoeleinden', stond in de advertentie. Bieden kon tot de 21ste. Van Gulik:

"We waren meteen gealarmeerd. We vermoeden dat het om dit stuk grond ging en wisten dat er al eerder plannen waren geweest voor een weg of parkeerterrein. Daar moet je toch niet aan denken."

Koetjes en een groot hek

Het terrein, inmiddels omgedoopt in 'Dommelbind' (bind is Brabants voor beemd, nat grasland), was eigendom van een Brabantse familie en werd eigenlijk al veertig jaar niet gebruikt. Er liepen wel eens wat koetjes, er werd incidenteel een maaibalk overheen gehaald of een poel gegraven, maar verder heerste er vooral rust. Een groot hek voorkwam ongewoon bezoek. "Ik was er al eens stiekem in geweest en had toen al meteen door dat dit echt een bijzonder terreintje is. De Dommel, een laaglandbeek, loopt door tot in het centrum van Boxtel. Grote delen van het Dommeldal zijn al door het dorp opgeslokt. Dit is een van de weinige open stukjes en daarmee is het als ecologische stapsteen ook belangrijk", vertelt Cooijmans terwijl hij met forse armbewegingen zijn verhaal ondersteunt.

Het belang van behoud voor de Boxtelse gemeenschap stond voor het tweetal wel vast en er ontspan zich destijds een wat wonderlijke discussie. Van Gulik zei: "Dit moeten we kopen". Waarop Cooijmans vroeg: "Heb je genoeg geld?" En opeens werden beiden, zoals ze het zelf uitdrukken, 'hyper'.

Van Gulik: "Op 15 maart wisten we dat we het absoluut niet konden betalen. Agrarische grond kost toch al gauw 30.000 tot 35.000 euro per hectare en dit is 6,5 hectares. We konden het ons niet veroorloven, maar toch moesten we het kopen. We voelden gewoon dat veel meer Boxtelaren hier warm voor zouden lopen. Samen moest het toch mogelijk zijn genoeg geld bijeen te brengen. Maar hoe haal je

'Grote delen van het Dommeldal zijn door het dorp opgeslokt; dit is een van de weinige open stukjes'

De initiatiefnemers voor de aankoop van de 'Dommelbimd' in Boxtel. Het gebied behoort niet tot de ecologische hoofdstructuur maar is wel rijk aan flora en fauna. FOTO KOEN VERHEIDEN

in vijf dagen tijd ruim twee ton bijeen?"

Op 20 maart, één dag voor de uiterste aankoopdatum, bracht het Brabants Landschap de redding. Het Landschap bleek bereid tot voorfinanciering van de aankoop. Aanschaf door het Landschap zelf was onmogelijk; de Dommelbimd ligt niet binnen het Nationaal Natuur Netwerk.

Terugbetalen

Het Landschap bleek bereid, maar wel onder strikte voorwaarden. De Stichting Dommelbimd, waarin het tweetal – inmiddels bijgestaan door enthousiasteling Joost van Liebergen – zich officieel heeft verenigd, moet binnen anderhalf jaar het geld terugbetalen.

"Tja, en dan sta je opeens voor de taak geld binnen te halen", zegt Cooijmans peinzend. De totale begroting, aankoop, inrichting en het beheer voor de komende tien jaar (uitgevoerd door vrijwilligers) bedraagt 295.000 euro. Aanvankelijk was het idee om certificaten van 10.000 tot 25.000 euro uit te geven. Een slecht plan, vond de inmiddels ook betrokken voorzitter Frank van den Broek van buurtvereniging D'n Bimd, de buurt waarin Cooijmans en Van Gulik wonen en waaraan de Dommelbimd grenst. "Dat zou de zaak te elitair maken. Zo krijg je een schisma binnen de wijk; zij die niet en zij die wel zo'n certificaat kunnen betalen."

Het werden certificaten van 1000 euro. De verkoop loopt volgens de stichting gesmeerd. Inmiddels zijn er veertig verkocht en tal van clubjes, verenigingen, straten en families zijn aan het sparen om er ook een te kunnen aanschaffen. Zo ook de werkgroep Natuur- en Landschapsbeheer Boxtel die meewerkt aan het onderhoud van het natuurgebied. Aankopen is immers één ding, inrichting en onderhoud een volgende stap.

De plannen zijn groot. Een wervende folder

Brabants Landschap

Hoewel er nog niet eerder zo'n groot bedrag mee was gemoeld, is hulp bij burgerinitiatieven om natuur te beschermen of om agrarisch landschap te verfraaien, voor het Brabants Landschap niet ongewoon. Rentmeester Erik van Ingen: "In Brabant zijn landschapsbeheer en natuurbehoud al sinds 1980 ondergebracht in één organisatie, het Brabants Landschap. De blik is daarmee breder dan uitsluitend op de natuurgebieden gericht. Voor ons is het belangrijk dat natuur dichtbij de burgers staat. Het ondersteunen van zulke initiatieven is dan een logisch gevolg. De Dommelbimd is een uniek stukje natuur tegen de bebouwde kom van Boxtel. Een prachtige kans." Ook de rentmeester gaat ervan uit dat het de stichting lukt voldoende geld bijeen te garen. "Zo niet, dan dragen we de grond over waarvoor financiering is geregeld. Voor de rest van de grond komt zeker een oplossing. We zijn zelf ook al met subsidiënten in de weer."

vermeldt de aanleg en instandhouding van een hoogstamboomgaard, bloemrijke weiltes, een poel, bomendijk en de authentieke verkaveling. Een oude Dommeltak wordt weer zichtbaar gemaakt en met de aanleg van een laarzenpad wordt extensief gebruik van het natuurgebied geregeld.

Een mooi, groen gevoel

De toekomst is ingevuld en dat roept de vraag op of de certificaathouders ook zeggenschap krijgen. "Formele zeggenschap niet", meldt Cooijmans, "hoewel we uitdrukkelijk wel in samenspraak met de Boxtelse gemeenschap willen handelen. Ze wordt er intensief bij betrokken". Zo kijkt ook de voorzitter van de buurtvereniging er tegenaan. Hij gaat nog verder. "Weet je. Dit is heel fijn. In een tijd waarin economie het enige belangrijke lijkt, is dit nou eens lekker geen verdienmodel. Je koopt gewoon een mooi, groen gevoel. Je koopt de wetenschap dat je helpt iets te behouden. Zonder eisen, zonder voorwaarden vooraf."

Rest de vraag wat er gebeurt als de stichting onvoldoende geld bijeen weet te halen. "Zou jammer zijn, maar dan nog gaat het door. Met het Brabants Landschap hebben we afgesproken dat we voor elke duizend euro, 300 vierkante meter grond overnemen. Maar heus, dat geld dat komt er."

Cooijmans' optimisme lijkt niet misplaatst. De Stichting heeft van Streekfonds Het Groene Woud een bijdrage van 35.000 euro ontvangen en 125.000 euro uit de pot 'Landschappen van Allure' van de provincie Noord-Brabant. Er is nog 'slechts' 100.000 euro te gaan. Een deel daarvan moet uit nog aangevraagde subsidies komen. Voor het overige moeten Cooijmans en Van Gulik 'nog vol aan de bak'. Trots, als waren ze zelf eigenaren, banjeren ze door het zompige veld. Een watersnip vliegt op.

Het Groene Woud

De Dommelbimd ligt binnen het Nationaal Landschap Het Groene Woud. En dat geeft extra subsidiemogelijkheden. De provincie Noord-Brabant kent namelijk 'Landschappen van Allure', een investeringsprogramma voor natuur en landschap binnen onder meer het Groene Woud. Het Brabants Landschap voegt de Dommelbimd toe aan een van de bestaande projecten van het uitvoeringsprogramma Kloppend Hart. Dit 'hart' omvat onder meer veertien projecten, waaronder het plan om Landgoed Stapelen dat naast de Dommelbimd ligt, voor het publiek open te stellen, met kunst, cultuur en landschap als centraal thema. "Door de twee samen te voegen en gezamenlijk te ontwikkelen, komen er niet alleen gelden vrij, maar kun je bovendien de natuurplannen op elkaar afstemmen en versterken," aldus rentmeester Erik van Ingen.